

МАФКУРАВИЙ ПРОФИЛАКТИКА ЁШ АВЛОДНИ ҒОЯВИЙ ҲИМОЯЛАШДА МУҲИМ ОМИЛ

ТТЕСИ, "Ижтимоий фанлар ва жисмоний маданият"

Кафедраси Р.А.Бегматов

Аннотация. Мақолада янги Ўзбекистон ёшларини ғоявий ҳимоялашда мафкуравий иммунитетни шакллантиришда маънавий-маърифий фаолият ва таълим-тарбия жараёнининг аҳамияти қичқача ёритилган..

Калит сўзлар: ёшлар, мафкуравий иммунитет, профилактика, маънавий-маърифий фаолият, таълим-тарбия, мақсад, зарарли ғоялар, ғоявий ҳимоя.

Аннотация. В статье кратко рассматривается значение духовно-воспитательной деятельности и воспитательного процесса в формировании идеологического иммунитета в идеологической защите молодежи нового Узбекистана.

Ключевые слова: молодежь, идеологический иммунитет, профилактика, духовно-воспитательная деятельность, воспитание, цель, идеологическая защита.

Abstract. The article briefly discusses the importance of spiritual and educational activities and the educational process in the formation of ideological immunity in the ideological protection of the youth of the new Uzbekistan

Keywords: youth, ideological immunity, prevention, spiritual and educational activities, education, goal, harmful ideas, ideological protection

Ғоявий профилактиканинг ёш авлодни ғоявий ҳимоялашдаги асосий вазифаларидан бири комил инсонни шакллантириш ва уни амалга оширишга бўлган интилишлар инсоният цивилизациясининг маъно-мазмунини ташкил қилади. Инсоният жамияти тарихига назар ташласак, ҳар қандай жамиятда комилликнинг энг асосий кўрсаткичи инсоннинг эзгуликка, ижтимоий бахт-саодатга, гуманистик ғояларга муносабатида ҳамда уларга асосланган амалий фаолиятида намоён бўлади. Яъни жамиятнинг умумий ривожига, инсоният цивилизациясига ижобий таъсир кўрсатувчи комиллик мезони инсонни, шахсни баркамол қилиш орқали жамиятни бахтли, саодатли қилишдан иборат бўлиб келган.

Мафкуравий профилактика тушунчаси инсон, ижтимоий гуруҳ, миллат, жамият дунёқарашини шакллантиришга, уларни муайян ғоя ва мақсадларни ифода этадиган мафкуравий билимлар билан қуроллантиришга йўналтирилган жараёнини англатади.

Ҳақиқатан ҳам, ҳозирги вақтда ёшлар тарбияси биз учун ўз долзарблиги ва аҳамиятини ҳеч қачон йўқотмайдиган масала бўлиб қолмоқда” [1], – деб таъкидлайди Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев.

Ўзбекистон шароитида бундай фаолиятнинг асосий вазифаси – халқимизнинг озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этиш йўлидаги асрий орзу-истаклари, мақсадларини, миллий истиқлол ғоясининг моҳиятини кенг жамоатчиликка тушунтириш, айниқса, ёшлар онгига сингдиришдан иборат бўлади.

Бугунги кунда мафкуравий профилактиканинг ёш авлодни ғоявий ҳимоялаш омили жамиятда, авваламбор, оила, мактабгача ёшдаги болалар муассасалари, мактаблар, лицей, коллежлар, олий ўқув юртлари, оммавий ахборот воситалари, жамоат ташкилотларининг биргаликдаги фаолиятини тақозо қилади. Узлуксиз таълим тизими мафкуравий тарбияни олиб боровчи асосий бўғиндир. Зеро, мафкуравий мақсадларни кишилар, айниқса, ёш авлоднинг онгига сингдириш вазифаси асосан таълим тизими орқали амалга оширилади.

Мафкуравий профилактика ғоявий бўшлиқни тугатиш, мафкуравий парокандаликнинг олдини олиш ёки бирор-бир ҳудуд, қатлам, гуруҳни ёт ва зарарли ғоялар таъсиридан халос қилиш мақсадида амалга оширилади. Бунда ғоявий таъсирнинг хилма-хил усул ва йўлларида фойдаланиб, турли воситалар қўлланади. Мафкуравий профилактика ёш авлодни ғоявий ҳимоялаш жараёнлари тезкор ва қисқа суръатларда ёки аста-секин, босқичма-босқич амалга оширилиши мумкин. Биринчи ҳолатда зудлик билан чора-тадбирлар қўллаш лозим бўлса, иккинчи ҳолда доимий ва собитқадамлик билан иш олиб бориш кўпроқ натижа беради. Жамиятнинг хилма-хил соҳалари ва аҳолининг турли қатламлари орасида мафкуравий иммунитет тизимини шакллантиришда ҳам мафкуравий профилактиканинг ёш авлодни ғоявий ҳимоялашда ўрни катта. Зеро, у моҳиятан ёт ғоялар кириб келишининг олдини олиш ва улар таъсирини йўқотишга қаратилган чора-тадбирларга таянади.

“Биз дунёдаги ҳозирги мураккаб ва кескин шароитни ҳар томонлама ҳисобга олган ҳолда, ўзимизнинг биринчи даражали вазифаларимизни биргаликда белгилаб олишимиз даркор.

Турли хавф-хатарлар кучайиб бораётган бугунги таҳликали вазиятда бебаҳо бойлигимиз бўлган тинчлик ва осойишталикни кўз қорачиғидек сақлашимиз, юртимиздаги миллатлар ва динлараро ҳамжиҳатлик, ўзаро ҳурмат ва меҳроқибат муҳитини янада мустаҳкамлашимиз керак” [2], деб таъкидлайди Шавкат Мирзиёев.

Таълим-тарбия ва тарғибот-ташвиқот тизими мафкуравий профилактикани, яъни ёш авлодни ғоявий ҳимоялашни амалга оширишга ёрдам беради. Бунёдкор

ғояларни ёш авлод қалби ва онгига сингдиришга хизмат қиладиган ижтимоий тузилмалар, оила, мактаб, маҳалла, давлат ва жамоат ташкилотлари ҳам унда ўз ўрнига эга. Хуллас, Ватан, халқ манфаатларини, дўстлик ва биродарликни, ўзаро ҳурмат ва бағрикенгликни тарғиб-ташвиқ этувчи эртақлару дostonлар, қўшиқлару рақслар, турли кўриниш ва мазмундаги маънавий-маърифий тадбирлар мафкуравий профилактикани – ёш авлодни ғоявий ҳимоялашни амалга ошириш омилларидан иборатдир.

Миллий қадриятлар тизими мафкуравий иммунитетнинг имкониятларини кенгайтиради ва зарарли ғоялар йўлида мустаҳкам қалқон бўлиб хизмат қилади. Аммо билимлар ва қадриятлар тизимининг ўзи мафкуравий иммунитетнинг моҳиятини тўлиқ ифода эта олмайди. Зеро, бу икки элемент мафкуравий иммунитетнинг муҳим элементи, яъни ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, маданий ва маърифий соҳалардаги мақсадлар тизими билан боғлиқ. Бундай аниқ мақсадлар тизими бўлмас экан, инсон, миллат ёки жамият, гоҳ ошкора, гоҳ пинҳона кўринишдаги мафкуравий тазйиқларга бардош берши амримаҳол. Ёш авлод қалби ва онгини эгаллашга бўлган ҳаракатлар тўхтамас экан, жамият муайян соғлом мафкурага эҳтиёж сезиб яшайди. Жамият тараққиётига салбий таъсир кўрсатадиган, одатда, унинг таназзули, ҳалокатига сабаб бўладиган фашизм, коммунизм, диний-экстремизм каби носоғлом мафкура шаклларидан фарқли ўлароқ, соғлом мафкура инсоният тараққиётини тезлаштиради, халқ фаровонлиги, Ватан равнақига имкон яратади.

Оила, маҳалла ва ўқув муассасаларининг мафкуравий профилактикани ёш авлодни ғоявий ҳимоялаш жараёнидаги ўрни катта бўлиб, баркамол авлод тарбияси, жамиятнинг истиқболини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади. Бундай профилактика мураккаб, доимий ҳамкорликдаги, муштарак мақсад йўлидаги интилишлари уйғунлашишини талаб қилади. Бу жараён умумий манфаат ва мақсадлар сари жамиятда тарбиянинг ворисийлигини таъминловчи маконни вужудга келтиради. Бу макон ёш авлод, комил инсон тарбиясининг ажралмас қисмидир [3, 23-27-бб.].

Шунингдек, ғоявий профилактика, яъни ёш авлодни ғоявий ҳимоялашда фан, таълим, адабиёт ва санъатнинг роли алоҳида бўлиб, соҳада уларнинг имкониятларидан фойдаланиш асосий омилларидан биридир. Ёш авлод фанни ўрганиш билан табиат ва жамият, тафаккурдаги ўзгаришлар, тараққиёт асослари ва тамойилларини ўрганади. Айни пайтда шу жараёни миллий ғоянинг мазмун-моҳияти билан боғлаш ва уни ҳар бир шахснинг ўз ҳаётида акс этиши олдимизга қўйган мақсадларга эришишда муҳим аҳамиятга эга. Мустақилликни мустаҳкамлашда ва истиқлол имкониятларидан самарали фойдаланишда, шубҳасиз мафкуравий тарғибот воситаларидан бўлган китоблар, дарсликларда ифодаланган билимларнинг ўрни катта. Чунки ёш авлод онги ва қалбига миллий

мафкуранинг эзгу қадриятларини жо қилишда айнан шу тарғибот воситаларидан оқилона фойдаланиш энг самарали йўл ҳисобланади.

Шу ўринда ҳаммамиз учун аини пайтда жуда муҳим аҳамиятга эга бўлган масала, яъни китобхонликни кенг ёйиш ва ёшларимизнинг китобга бўлган муҳаббатини, уларнинг маънавий иммунитетини янада оширишга қаратилган ишларимизни янги босқичга олиб чиқиш вазифаси турибди” [4], – деб таъкидлайди Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев.

Ёшлар билан ишлаш масаласи ижтимоий сиёсатимизнинг устувор вазифаларидан бири бўлиб, бу борада кенг кўламли чора-тадбирлар дастурини амалга оширишини тақозо этади” [5], – деб таъкидлайди Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев.

Мафкуравий иммунитетни фуқаролар онгига сингдириш, авваламбор, оиладан бошланади. “Она-Ватан”, “Ватанга муҳаббат”, “Ватан туйғуси” каби илк тушунчалар ҳам, аввало, оила муҳотида шаклланади. Бу жараён боболар ўгити, ота ибрати, она меҳри орқали амалга ошади. Бу тушунчаларни ёшлар қалби ҳамда онгига сингдиришда таълим ва тарбиянинг турли шакллари ҳам муҳим аҳамият касб этади.

Хулоса сифатида айтгарда, мафкуравий иммунитетни мустаҳкамлашга қаратилган ёш авлодни ғоявий ҳимоялашда фан, таълим, адабиёт ва санъатнинг, оилавий тарбиянинг аҳамияти катта. Шунингдек, ёшлар орасида, таълим муассасаларида маънавий тарғиботни тизимли олиб бориш ўз самарасини беради.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Тошкент: Ўзбекистон, 2021. - Б. 268
2. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан - миллий юксалиш сари. – Тошкент: Ўзбекистон, 4-жилд. 2020. - Б. 178.
3. Машарипова Г.К. Дунёда терроризм таҳдидларига қарши “Маънавият ва диний бағрикенглик” резолюцияси нинг ўрни. // - “Глобаллашув шароитида маънавиятга таҳдид солувчи омиллар” мавзусидаги республика илмий-амалий семинари материаллари. – Т., 2019 йил 6 феврал, 23-27-бетлар.
4. “Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак”. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузаси. – “Халқ сўзи”, 2017 йил 16 январь.
5. “Демократик ислохотларни изчил давом эттириш, халқимиз учун тинч ва осойишта муносиб ҳаёт даражасини яратиш – барқарор тараккиёт кафолатидир”. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати – Ўзбекистон Либерал-демократик партиясининг VIII съездидаги маърузаси. – “Халқ сўзи”, 2016 йил, 2 ноябрь.